

náhradou škody z této ztráty. Již před vydáním ústavní listiny platila v praxi a také, ačkoliv tu nikoli bez odporu, i v nauce zásada, že stát ručí za nezákonný výkon veřejné moci jen v tom případě, že mu zákon ručení to pro ten který případ jmenovitě ukládá. Takové případy jsou a nalézají se seznámenány v literatuře na př. u Randy: Schadenersatzpflicht a jinde, ale projednávány případ mezi ně nenáleží. Ústavní listina tuto zásadu převzala, stanovivši v §u 92. výslovně, že z á k o n určuje, pokud stát za škodu, způsobenou nezákonným výkonem moci veřejné ručí. V tom jest ovšem obsažen nejen zákonodárcův slib budoucí zákonné úpravy této otázky, nýbrž i odkaz na zvláštní zákonné normy, ručení státu pro ty které jednotlivé případy již stanoví, ale právě proto plyne z toho nepopíratelně, že ručení státu za škodu tohoto druhu nenastává, není-li zákona, jenž by mu náhradu její ukládal. Při tom jest lhostejno, že případ stal se již v roce 1919 (v červnu), kdežto ústavní listina vešla v působnost teprve dne 6. března 1920 (čl. VIII. uv. zák.), neboť potvrdila jen, jak již vyloženo, dosavadní právo, t. j. výklad, jakého se mu v praxi i v panující nauce dostalo, a jest tedy v tomto smyslu zákonným výkladem posavadního práva, jenž dle §u 8 obč. zák. na všechny posud nerozřešené případy použit býti musí. To žalobci na jeho výtku, že, neuznati tu stát za povinna k náhradě škody, znamená »porušení« — chce říci patrně urážku — všeho právního citu obyvatelstva. Že se věc přičí právnímu citu, o tom by mohlo býti teprv tehdy řeči, kdyby se dokázalo, že státní orgány ztrátu zavinily, o což však se žalobce ani nepokusil, neboť, je-li tu vinna náhoda nebo dokonce vyšší moc, nenastává povinnost k náhradě škody pravidelně ani v poměrech soukromoprávních, platíť tu pak zásada §u 1311 obč. zák., avšak i kdyby tomu tak bylo, že škodu přičítati dlužno k vině státním orgánům a že pak výrok, stát osvobozující, přičí se právnímu citu, musil by se žalobce a všichni jemu podobní, kdo jsou ve stejném postavení, se stížností svou obrátiti na zákonodárce, ale ne na soud, jenž podle výslovného příkazu ústavní listiny (§ 98) jest vázán zákonem, jehož zachovávání přísahou přislíbiti musil.

Čís. 3480.

Zavázal-li se nebo připověděl-li něco nesvéprávný a nabyli-li svéprávnosti dříve nežli zástupce (soud) smlouvu schválil (§ 865 druhá věta obč. zák.), jest na něm, by dal na jevo a to výslovně neb konkludentním činem, zda ve smlouvě setrvává, čili nic, při čemž není vázán lhůtou §u 862 obč. zák. Druhé straně jest ovšem volno, by určila svéprávnosti nabyvšímu přiměřenou lhůtu k vyjádření.

(Plenární usnesení ze dne 12. února 1924, čís. pres. 796/23.)

V praxi Nejvyššího soudu rozcházela se mínění v otázce, do jaké doby jest vázán smlouvou ten, kdo uzavřel smlouvu s nesvéprávným (§ 865 druhá věta obč. zák.), tohoto zavazující, jenž nabyli svéprávnosti před schválením smlouvy. Kdežto jedni ukládali svéprávnosti na-

hyvšímu, by dal na jevo ve lhůtě §u 862 obč. zák., že ve smlouvě setrvává, měli druzí za to, že není vázán touto lhůtou. Přikázal proto První prezident Nejvyššího soudu spornou otázku plenárnímu senátu, jenž ji rozřešil, jak shora uvedeno.

D ů v o d y:

Právní otázka, o niž tu jde, není upravena zákonem. Dlužno se proto poohlédnouti po předpisech obdobných (§ 7 obč. zák.) a tu v úvahu přichází jednak předpis §u 862 obč. zák. o nabídce a jejím přijetí, jednak předpis §u 865 obč. zák., pokud jedná o uzavření smlouvy, ukládající nesvéprávnému závazek. Mínění, opírající se o předpis §u 862 obč. zák. tvrdí, že dokud smlouva nebyla příslušnými činiteli schválena, nabídka nebyla přijata, že tu na straně nabídku přijímající vystupuje vlastně více osob (nesvéprávný, jeho zástupce, po případě i soud) a že teprve projevem všech těchto činitelů jest smlouva hotova, a vyvozuje z toho, že odpadne-li nabytím svéprávnosti spolupůsobení zástupce (soudu), musí svéprávnosti nabyvší, ježto nabídka dosud nebyla přijata, dáti na jevo ve lhůtě §u 862 obč. zák., že ve smlouvě setrvává. Náзору tomu nelze přisvědčiti. Náležitosti platné smlouvy, není-li jedna ze smluvních stran svéprávnou, upraveny jsou zvláštním ustanovením §u 865 obč. zák. Zákon tu rozeznává, je-li strana úplně nezpůsobilá k právním činům (§ 865 první věta) nebo je-li pouze ve své svéprávnosti omezena (§ 865 druhá věta). Přijme-li osoba docela nezpůsobilá k právním činům připověď jí učiněnou nebo připoví-li sama něco, nevzniká smlouva vůbec, takové ujednání jest absolutně neplatné. Stranu ve své svéprávnosti omezenou chce sice zákon chrániti, by neujednávala smluv jí škodlivých, nechce jí však prostým prohlášením jejích ujednání za neplatné odeprítí výhody z takových právních jednání, jsou-li hospodářsky prospěšna, nebo jinak k jejímu dobru. Tohoto účelu dosahuje zákon tím, že prohlašuje vzájemné smlouvy s takovou stranou jen za relativně neplatné, totiž za závazné pro stranu svéprávnou, kdežto závaznost pro stranu nesvéprávnou činí závislou na schválení smlouvy zákonným zástupcem nebo ochrančím soudem. Zákon předpokládá, že strana nesvéprávná přijala nabídku ku vzájemné smlouvě, učiněnou jí stranou svéprávnou (»jestliže však se sami z a v a z u j í nebo něco p ř í p o v í d a j í«, »wenn sie aber eine damit verknüpfte Last ü b e r n e h m e n oder selbst etwas v e r s p r e c h e n«). Pro přijetí nabídky stranou nesvéprávnou platí ovšem § 862 obč. zák. Nepřijme-li nabídku, jest svéprávná strana volna, přijme-li ji však, jest tato vázána, dokud zákonný zástupce nebo soud se neprohlásil o schválení smlouvy. Podkladem a důvodem závaznosti strany svéprávné jest tudíž smlouva se stranou nesvéprávnou. Že i zákon pokládá ujednání stran již za smlouvu, pro to svědčí jeho znění v §u 865 obč. zák. Právíť se tam, že »s m l o u v a taková jest zpravidla platna pouze tehdy, schválí-li ji . . . zástupce nebo také soud (hängt die Gültigkeit d e s V e r t r a g e s . . . von der Einwilligung des Vertreters oder zugleich des Gerichtes ab)«. Nelze

tedy nikterak ze zákona vyvoditi, že by tu byla pouhá nabídka, jejíž přijetí by záviselo od vůle všech činitelů v úvahu přicházejících.

Též převážná část literatury (srovnej: Unger v Grünhutově časopise sv. I. str. 366 násl., Krasnopolski str. 88, 89, Hasenöhr I. str. 396. Tilsch Občanské právo str. 162, Mayr Občanské právo II. str. 46, Ehrenzweig str. 128 násl.) stojí na témže stanovisku, totiž že smlouva vzniká již srovnalou vůlí strany svéprávné a strany nesvéprávné (ve své svéprávnosti obmezené), že však platnost její zůstává nerozhodnuta, dokud zákonný zástupce nebo soud nerozhodne, má-li smlouva trvati čili nic, čili že smlouvu jest pokládati za uzavřenou pod právní podmínkou, že se jí dostane potřebného schválení, takže smlouva stane se schválením právně účinnou již od doby, kdy byla ujednána (ex tunc). Vyskytuje se sice v literatuře (srovnej Till v Grünhutově časopise sv. 40, str. 217 násl.) též názor, že t. zv. negotium claudicans jest nicotné pro nedostatek způsobilosti jedné strany se zavázati a že projev strany svéprávné, kterým dává souhlas ke smlouvě, lze pokládati jen za nabídku ke smlouvě, že smlouva vznikne teprve schválením se strany zákonného zástupce nebo poručenského soudu, a tudíž teprve od této doby (ex nunc) stává se právně účinnou. Leč tento názor přehlíží, že zákon předpokládá, že strana svéprávná dohodla se na smlouvě se stranou částečně k právním činům nezpůsobilou, že tato přijala nabídku strany svéprávné, a že činí nikoliv vznik, nýbrž platnost smlouvy závislým na schválení zákonným zástupcem nebo poručenským soudem.

Pak-li tu ale, jak dovoděno, není více pouhé nabídky, nelze použití ustanovení §u 862 obč. zák., a nelze obmezovati stranu svéprávnosti nabyvší, na niž přešla moc, rozhodovati o tom, má-li smlouva, již ujednala v době své nesvéprávnosti, býti platnou čili nic, by v krátké lhůtě §u 862 obč. zák. dala na jevo, že ve smlouvě setrvává. Jde nyní o to, do kdy může tak učiniti. Ze zákona nelze nikterak vyvoditi, že by svéprávnosti nabyvší byl bez dalšího vázán nějakou lhůtou. Dlužno proto míti v zásadě za to, že může smlouvu schváliti bez časového obmezení. Jest sice pravda, že tím vzniká stav právní nejistoty, leč strana svéprávná má možnost, by přiměla stranu svéprávnosti nabyvší ku včasnému vyjádření se. A tu dlužno vycházeti z ustanovení §u 865 obč. zák., jež má na zřeteli zájem osoby neplnocenné svéprávnému smluvníku, jež nemá patřičného hospodářského rozhledu a lehko by mohla utrpěti újmu na majetku. Proto dává jí k ruce zástupce a soud, již mají o to dbáti, by od chráněnce škodu odvrátili. A což když tyto ochranné činitele, aniž by byli do věci zasáhli, odpadnou tím, že nesvéprávný nabude svéprávnosti. Pak stává se on nástupcem svých dosavadních ochránců, sám musí míti na paměti své zájmy a jest mu proto zkoumati, zda tehdy smlouvu neuzavřel snad z mladické nerozvážnosti či duševní zaostalosti. Tím nabývá ovšem vůči druhé straně jakéhosi přednostního postavení, zákonná ochrana zaniklá nabytím svéprávnosti zanechává tu ještě svůj odlesk, avšak druhá strana má prostředky, by rozhodnutí jeho uspišila a učinila tak konec právní nejistotě. Postavení osoby svéprávnosti nabyvší jest tak obdobné postavení zástupce a soudu za její nesvéprávnosti, že se přímo vnucuje, použití tu obdoby §u 865 obč. zák. poslední

věty. Zákon praví ovšem, že smluvník svéprávný může žádati za přiměřenou lhůtu k prohlášení, ač i tu část literatury (srovnej Ehrenzweig II. str. 129, pozn. 45) přiznává přímo jemu právo lhůtu stanovit. Leč není závady, by smluvník svéprávný určil svéprávnosti nabyvšímu přiměřenou lhůtu sám. Neníť jednak toho, na kom by mohl o určení žádati, soud nepřichází již v úvahu, a svéprávnosti nabyvší vystupuje n a d á l e jako rovnocenný činitel a nelze s žádného hlediska odůvodniti, proč by svéprávný neměl určití nyní lhůtu přímo jemu.

Pokud jde o přiměřenost lhůty, stihá ovšem risiko, že lhůta nehude uznána přiměřenou, smluvníka lhůtu poskytujícího, než toto nebezpečí stihá strany i v případech jiných, na př. v Šu 918 obč. zák. čl. 356 obch. zák. Rozumí se samo sebou, že tu není povinnosti, nýbrž jen oprávnění dáti lhůtu k vyjádření a že strana dá lhůtu jen, když jí na tom záleží, by byla odstraněna nejistota, zda smlouva platí, čili nic.

Že strana svéprávnosti nabyvší může dáti na jevo své setrvání ve smlouvě i činem konkludentním, netřeba vzhledem k Šu 863 obč. zák. blíže odůvodňovati.

Čís. 3481.

Výmaz odštěpného závodu nelze povolití, dokud není doloženo, že činnost jeho byla na dobro zastavena. Jde-li o firmu cizozemskou, dlužno předložiti i svolení berní správy k výmazu.

(Rozh. ze dne 12. února 1924, R I 67/24.)

Opověď firmy, by vymazán byl z rejstříku její odštěpný závod v Praze, rejstříkový soud firmě vrátil, by ji ve lhůtě 3 měsíců znovu předložila, připojivši doklad o tom, že provozování živnosti v závodě v Praze ohlášeno bylo jak živnostenskému referátu hlavního města Prahy, tak i berní správě I. v Praze a že tato výslovně ve výmaz svoluje. Rekursní soud usnesení potvrdil. **Důvody:** Stěžovatelka navrhla výmaz odštěpného závodu v Praze, kterýžto výmaz s ohledem na čl. III. čís. 8 nařízení min. ze dne 10. prosince 1901 čís. 40 věst. 1901 předpokládá, že odštěpný závod zanikl, totiž že činnost svou zastavil. Tato skutečnost musí však dle Šu 22 min. nařízení ze dne 9. března 1863 čís. 27 ř. zák. opovídatelkou býti prokázána a právem proto žádá rejstříkový soud, by předložen byl doklad o tom, že provozování živnosti v závodě v Praze ohlášeno bylo u živnostenského úřadu i u berní správy. Jak odůvodněn jest tento požadavek rejstříkového soudu, jest patrné i z vývodů stížnosti firmy, dle nichž firma se prozatím nevzdává své zdejší živnosti, ale je nucena spokojiti se s pouhou expositurou, jakož i ze sdělení obchodní a živnostenské komory v Praze ze dne 29. listopadu 1923, že odštěpný závod firmy jest dosud v Praze II. Jungmannova ulice ve svých místnostech, z nichž má soudní výpověď, že opatřil si náhradní místnosti na Václavském náměstí a že přestěhováním nenastane žádné omezení v provozování živnosti, z kterýchžto okolností vzbázejí nyní pochybnosti, zda zanikl již odštěpný závod stěžovatelky,